

**Maskun varhaiskasvatuksen
toiminnallinen
tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnittelu**

MASKU

Sisällys

1. Taustaa	3
1.1 Lakimuutos	3
1.2 Tehtävät ja sisällöt	3
2. Suunnittelun prosessi varhaiskasvatuksessa	4
2.1 Prosessikuvaus	4
2.2 Aikataulu ja vastuut	5
3. Lisätietoa aiheesta	6
4. Liitteet	7

Valssi-hanke

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun prosessi on ollut osa Valssi-hanketta vuosina 2023 - 2024.

1. Taustaa

1.1 Lakimuutos

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun velvoite astuu voimaan 1.6.2023. Toiminnallisessa suunnittelussa on kyse varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta, jota on tarkoituksena tarkastella ja kehittää. Toiminnalliset suunnitelmat tehdään sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa toimipaikkakohtaisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien mukaisesti. Suunnitelmat luovat pohjan laadukkaalle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle.

Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi eri lakia: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (myöhemmin tasa-arvolaki) ja yhdenvertaisuuslaki. Lain mukaan tasa-arvolla tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia. Suomessa tasa-arvolailla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Lain mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomessa yhdenvertaisuuslaissa edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää perustuen näihin ihmisen ominaisuuksiin. Sekä tasa-arvo että yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluvat varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseen ja ovat osa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mainitsemia inklusiivisia periaatteita. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus tarkoittavat sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli tai ihmisten muut eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö on jatkuva prosessi ja kytkeytyy muuhun pedagogiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

1.2 Tehtävät ja sisällöt

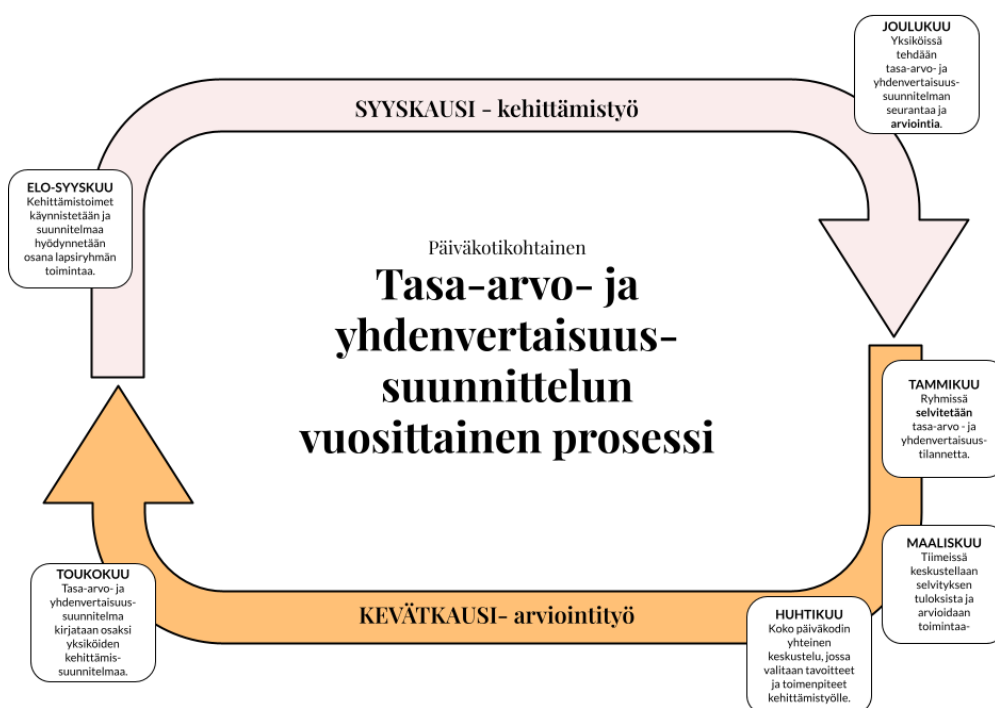
Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma ovat laissa veloitettuja, ja toimivat apuvälineinä varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä. Suunnitelma ja siihen liittyvä työskentely kannustavat pohtimaan arvoja ja asenteita, jotka vaikuttavat omaan ja työyhteisön toimintaan sekä tunnistamaan ja purkamaan eriarvoistavia käytänteitä, jotka ovat esteenä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle.

Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tulee kiinnittää erityisesti huomiota vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Yhdenvertaisuuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tai palveluntuottajan tulee arvioida, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin edistääkseen yhdenvertaisuuden toteutumista. Suunnitteluprosessissa tulee olla kolme vaihetta: selvitys, kehittäminen ja arviointi.

2. Suunnittelun prosessi varhaiskasvatuksessa

2.1 Prosessikuvaus

Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä ja niiden työstäminen on vuosittainen prosessi päiväkodeissa. Suunnitelma laaditaan keväisin yhdessä päiväkotikohtaisen Valssin laadun prosessitekiäjien arvioinnin kanssa. Laadintaan osallistuu kasvatushenkilöstö ja myös lapsilla ja huoltajilla pitää olla mahdollisuus tulla kuulluksi. Suunnitelmaan kirjataan arvioinnin ja

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun prosessin kuvaus

selvityksen prosessit sekä kehittämistyön tavoitteet ja valitut toimenpiteet. Tärkeää on muistaa selvittää, kehittää ja arvioida sekä tasa-arvoa että yhdenvertaisuutta, vaikka suunnitelmat kirjataan yhdistetysti. Syyskaudella kehitetään toimintaa kirjatun suunnitelman mukaisesti.

Toimintavuoden alussa ryhmät suunnittelevat, miten päästään keväällä asetettuihin tavoitteisiin ja miten valittuja kehittämistoimenpiteitä toteutetaan tiimissä. Suunnitelmat kirjataan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan ja tarvittaessa asioista sopiessa voidaan hyödyntää myös tiimisopimusta. Kehittämistoimenpiteitä arvioidaan joulukuussa: yhdessä keskustellen palataan kirjattuun kehittämissuunnitelmaan ja arvioidaan valittuja kehittämistoimenpiteitä ja niiden toteutumista.

Kevätkaudella laaditaan uusi toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yhdessä Valssi-arviointiprosessin kanssa, sillä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät teemat läpileikkaavat Valssin kautta hyödynnettäviä arviointityökaluja. Valssi-arvioinnissa tarkastellaan varhaiskasvatusta aina yksi tema ja työkalu kerrallaan. Tämä yhteinen arviointi- ja kehittämistyön teema on myös aina tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman työstämisen keskiössä. Tällä tavalla laajoja aiheita saadaan nostettua esille palanen kerrallaan. Yhteinen teema ei kuitenkaan poissulje selvityksessä mahdollisesti nousseiden muiden kehittämiskohteiden työstämistä.

Tammikuussa aloitetaan selvitysvaihe tiimien valitsemalla tavalla. Samalla kun Valssi-arviointiprosessissa vastataan kyselyyn, joka herättelee refleктоimaan omaa toimintaa varhaiskasvattajana, niin selvitetään tiimeittäin myös ryhmän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta. Lapsien ja vanhempien mielipiteitä ja toiveita voidaan kerätä myös tässä vaiheessa. Selvityksen tuloksia käydään läpi tiimin pohdintakeskustelussa, jonka tarkoituksena on oppia tunnistamaan omia käytäntöjä ja ryhmän toimintatapoja. Keskustelussa tiimi refleктоi omaa ja ryhmän toimintaa, ja kirjaa keskustelun yhteenvedon päiväkodin johtajalle. Tärkeää on tunnistaa oman ryhmän toiminnan vahvuuksia ja kehittämisen kohteita. Keskustelussa voi hyödyntää Valssista saatavien teemaan liittyvien pohdintakysymysten lisäksi lomaketta: Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu: keskustelun tueksi.

Tiimikeskustelujen jälkeen on päiväkodin yhteinen keskustelu. Tavoitteena on yhteisen keskustelun kautta selkeyttää oman päiväkodin toiminnan vahvuudet ja kehittämisen kohteet sekä yhteiset linjaukset. Tässä keskustelussa voidaan ottaa esille tiimeissä nousseita asioita sekä ryhmien lasten ja vanhempien ajatuksia aiheesta. Päiväkodin johtaja kirjaa keskustelun yhteenvetona yksikön toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman Valssin kehittämissuunnitelmaan. Kehittäminen alkaa kehittämissuunnitelman ja toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisella ja jatkuu syksyllä, jolloin muutosta aletaan tekemään konkreettisesti ryhmien toiminnassa.

2.2 Aikataulu ja vastuut

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on jatkuva prosessi, joka on kaikkien varhaiskasvatuksessa työskentelevien vastuulla. Varhaiskasvatusjohtaja vastaa työskentelystä koko kunnassa ja päiväkodin johtaja on vastuussa prosessin läpiviemisestä omassa yksikössään. Johtotasolla ollaan vastuussa rakenteiden kehittämisestä ja kasvatushenkilöstö tekee kehittämistyötä päiväkodin arjessa pedagogisessa toiminnassa.

Elo-syyskuussa uuden toimintavuoden alkaessa tiimeissä palataan kevätkaudella tehtyyn päiväkodin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja käynnistetään kirjatut kehittämistoimenpiteet. Ryhmien kasvatushenkilöstö on yhdessä vastuussa toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä niin, että siinä otetaan huomioon lain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden näkökulmat sekä kunnan ja yksikön linjaukset. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat pedagogisesti vastuussa ryhmän toiminnasta. Ryhmän kasvatushenkilöstö tekee yhdessä koko toimintavuoden ajan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, toteuttaa yhdessä sovittuja toimenpiteitä ja refleктоi omaa ja ryhmän toimintaa.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on yhdistetty Valssi-prosessiin, jossa tiimien yhteiskeskustelut ovat maaliskuussa. Samanlaista keskustelua käydään vielä koko päiväkodin kesken huhtikuussa. Arviointityöskentelyn päätteeksi päiväkodin johtaja on vastuussa prosessin dokumentoinnista ja kirjaa yhdistetyn toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman Valssin kehittämissuunnitelmaan toukokuussa. Valssin kautta varhaiskasvatusjohtaja näkee kehittämissuunnitelmat ja saa sitä kautta tietoa päiväkotien toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöskentelystä.

Kiertävät varhaiskasvatuksen työntekijät, kuten esimerkiksi kiertävät erityisopettajat, toimivat konsultoivassa roolissa ja auttavat henkilöstöä tunnistamaan toiminnan keskeisiä tekijöitä ja kehittämään niitä oman työtehtävänsä puitteissa.

3. Lisätietoa aiheesta

<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2023/tasa-arvolain-soveltaminen-laajenee-varhaiskasvatukseen-muutokset-voimaan-162023>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>

<https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>

<https://tasa-arvokasvatuksessa.fi/>

4. Liitteet

1. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu: Työskentelyn tueksi
2. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu: keskustelun tueksi
3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyökalupakki